

RUSLAND EN MONGOLIË 2012 - WEEK 8 - 11

Zaterdag 15 september. We verlaten onze mooie kampeerplek aan de Angara rivier. De zon schijnt uitbundig en het is al warm wanneer we om tien uur Irkutsk voor de tweede keer binnenrijden. Omdat we de belangrijkste bezienswaardigheden al hebben gezien, gaan we vandaag naar de markt. Honderden kramen met bloemen, groenten, fruit, maar ook veel non-food. Daarnaast zijn er grote markthallen, met name voor de slaggers en visboeren. De keuze in producten is enorm. We kopen een grote zak Russische tutti-frutti en een kilo vacuüm verpakte pijnboompitten, die hier aanzienlijk goedkoper zijn dan in Nederland.

's Middags slenteren we door het stadspark. Het is er gezellig druk. Veel Russen genieten van hun vrije zaterdag. Ook hier veel kramen met snuisterijen en alternatieve kleding. Maria koopt een jurkje van een meisje dat haar uitgestalde kledingstukken zelf ontwerpt en maakt. Aan de rand van het park zijn skaters aan het stunts op grote halfpipes, begeleid door discodreunen. Zo te zien hebben de vele aanwezige agenten en militairen moeite met deze westers ogende "uitspattingen". Ze hebben andere tijden gekend.

Rond vier uur sluiten Cees/Cara, Joost/Marjan en Joan zich bij ons aan. Ze maakten een doorsteek van het Gusinoemeer naar het Baikalmeer. Enthousiast vertellen ze over hun avonturen in het ongerepte binnenland. Het was een tocht met veel obstakels, waardoor ze later dan verwacht, Irkutsk bereiken. Joan wacht in de stad tot zijn vriendin met het vliegtuig arriveert om daarna samen naar Moskou te reizen.

Met zes auto's verlaten we Irkutsk en na ruim een uur rijden maken we bivak, opnieuw aan de Angara, maar nu ten westen van de stad. De ondergaande zon schijnt op de geel- en roodkleurende berken die weerspiegelen in de rivier. Dus eerst wat foto's schieten, een pilsje en daarna aan de pasta. Als iedereen gaat slapen worden we nog even lastiggevallen door twee nieuwsgierige en benevelde Russen, die ook nog eens met ons aan de wodka met omul willen. "Njet" is mijn antwoord en wanneer Fons en Radboud zich er mee bemoeien, druipen ze af.

Zondag 16 September. We beseffen nu allemaal dat we definitief richting Nederland gaan, maar ook dat de weg daar naartoe nog heel lang is: 8500 km. De komende dagen willen we flink opschieten en dat lukt. De wegen zijn redelijk tot goed. Af en toe een stuk met flinke gaten, maar de Russen werken hard aan herstel van bestaande wegen en de aanleg van nieuwe. Een goede infrastructuur is belangrijk voor de ontwikkeling van Siberië.

Dat zien we onderweg ook, wanneer we regelmatig moeten wachten bij de spoorwegovergangen van de Trans-Siberië-Lijn; lange goederentreinen met twee of drie locs, die tientallen wagons met personenauto's, erts en containers naar het westen of het oosten trekken. Bij de steden zijn grote rangeerterreinen.

Het regent en dat maakt de dorpjes langs de weg nog somberder dan ze al zijn. Donkere houten huisjes met flinke moestuinen waar we de mensen, ook op zondag, zien oogsten. Ze staan langs de weg met emmers aardappelen, groenten en fruit. In de buurt van een rivier of meer wordt in vaten en blikken vis gerookt en te koop aangeboden.

We rijden door tot Tayshet, waar we met de hele groep wat willen eten in een hotel-restaurant bij het station. De foto's op de menukaart dekken het gerecht op de kaart niet. Dat levert misverstanden op, zodat Fons en ik na anderhalf uur op één glas bier, maar zonder eten het restaurant verlaten om snel een kampeerplek te vinden, want het begint al te schemeren. We nemen het eerste modderpad na het dorp en parkeren de auto's tussen de bomen in het hoge natte gras. De rest volgt een kwartier later.

Maandag 17 september. Het heeft gevroren en in combinatie met de nevel is dat minder prettig, vooral voor de tentslapers. Al hun spullen gaan nat de auto in. Snel inpakken, wegwezen en kilometers maken. Gisteren 600, vandaag worden het 670! De regen valt gestaag, Siberië laat zich van een minder mooie kant zien. In Krasnoyarsk doen we boodschappen, Joost zwengelt water uit een van de dorpspompen die je hier overal ziet, wat er op duidt dat veel huizen geen waterleiding hebben.

Ik heb behoorlijk last van een pijnlijke bilspier, waarschijnlijk opgelopen bij de valpartij aan de Mongools-Russische grens. Maar diclofenac doet wonderen en na twee dagen loop ik weer als een kievit. 's Avonds staan de auto's keurig op een rij in de luwte van een berkenbos.

Ook de dinsdag is het donker en nat, maar 's middags klaart het op en even later schijnt de zon. Onderweg hebben we via de radio af en toe contact. Niet over de te rijden route, want er is maar één weg naar het westen. We houden elkaar wakker met het oplossen van cryptogrammen en het raden van "ouwe gouwe", die door de ether gaan. De jongeren onder ons blijken een gedegen kennis te hebben van de muziek uit de jaren

'60—'70. Fons verzorgt af en toe een dagopening, heeft duidelijk zijn roeping gemist. En Radboud schoolt ons bij in het Fries met zijn wel zeer lokale weerberichten. Bij Omsk draaien we "Dodenrit" van Drs. P. Zo roepen we even een spannend winterbeeld op van een Siberië uit lang vervlogen tijden.

Omdat er geen andere bomen zijn, kamperen we voorbij Novosibirsk weer tussen de berken. Het is een mooie avond met kampvuur en wodka.

Tussen Irkutsk en Moskou passeren we zeven tijdzones. Enkele mensen hebben mobieltjes die automatisch de nieuwe tijd oppikken, anderen niet. We rijden dan 's morgens weg, denken dat het acht uur is, blijkt het zeven uur te zijn. Tijdwinst! De ene avond is het om zeven uur donker en wanneer we op één dag twee zones passeren, is de zon pas rond half negen achter de horizon verdwenen.

Woensdag 19 september. Bij het weggrijden door de vette zwarte grond loopt het profiel vol en glijden we van het spoor. Voorzichtig manoeuvreert Maria, op aanwijzingen van ervaringsdeskundige Kaj, de auto in de goede richting.

De bochtige weg gaat door heuvelachtig terrein. Veel vrachtverkeer drukt ons rijtempo. De radio blijkt nu ook handig bij het doorgeven van inhaal mogelijkheden. De voorste auto kan de volgers aangeven dat de weg voorlopig vrij is, zodat we toch redelijk opschieten. Ook politieposten, en dat zijn er veel, worden gemeld. Vooral bij dorpen staan ze je op te wachten met laserguns. En de snelheidsbeperking eindigt niet bij het einde van de be-

bouwde kom, maar soms kilometers verder, zodat de heren flink kunnen bijverdienen. Er zijn twee soorten politieauto's, echte en bordkartonnen! Die laatste zijn op afstand niet van de echte te onderscheiden. Het is een sport voor onze Russische tegenliggers iedereen met lichtsignalen te waarschuwen. Dat kunnen we waarderen.

Ook nu weer zien we, net als in Kazachstan, karavanen met grote combines, silagewagens en schaft/slaapketen, die de oogst op de immens grote stukken bouwland binnenhalen. In de grotere plaatsen staan de torenhoge silo's voor opslag. De tijd van de kolchozes is voorbij. Hier en daar zie je nog vervallen houten schuren en silo's uit die tijd.

Op onze volgende overnachtingsplaats bij Omsk wordt de lucht spectaculair donker, komt de zon nog net even door de regenbuien schijnen wat een mooie dubbele regenboog oplevert. Radboud eet met ons mee en wanneer het echt heftig wordt vouwen we ons met zijn drieën in onze auto.

Donderdag 20 september. "De dag van het grote afscheid". Joost en Marian gaan ons helaas verlaten en buigen af naar het zuidwesten, richting Ufa en misschien De Krim, op zoek naar warm najaarsweer. We zullen ze missen. Er zijn ook mensen die huiskriebels krijgen. Cees en Cara en Kaj en Sabine willen voor 1 oktober thuis zijn en besluiten de kortste weg te nemen. Na de koffiestop zwaaien we ze uit. Na negen weken samen optrekken wordt het dan opeens een beetje stiller en mis je een aantal vertrouwde stemmen in je omgeving.

Vrijdag 21 september. We zijn rond twee uur in Yekaterinenburg. Vooraf hebben we contact met Henk en Hetty gehad die hier al enkele dagen in een hotel zitten. Ze hebben voor ons kamers gereserveerd zodat we eerst lekker kunnen douchen voor we naar het centrum wandelen.

Yekaterinenburg telt anderhalf miljoen inwoners, is gelegen aan de oostflank van het Oeralgebergte en is hiermee een Aziatische stad. De stad ligt aan de oever van de rivier de Iset. Het is een belangrijke industriestad en kenniscentrum. Tevens is het een belangrijk spoorwegknooppunt aan de Transsiberische spoorlijn.

Boris Jeltsin werd hier geboren en de Romanovs werden hier vermoord. De tsarenfamilie was door de Bolsjewieken naar deze stad verbannen en in 1918 kwamen ze hier op brute wijze om het leven. De "Bloedkerk" is ter nagedachtenis en verering van de Romanovs gebouwd. Deze staat naast de plek waar ze feitelijk werden vermoord, middenin de stad. Inmiddels zijn de Romanovs heilig verklaard binnen de Russisch Orthodoxe Kerk en vind je hun portretten vaak afgebeeld op iconen. Wel bedenkelijk als je weet wat voor ellende ze zelf hebben aangericht. Zeker toen Raspoetin zijn benen bij hen onder de tafel stak. Interessante geschiedenis om thuis nog eens na te lezen.

We willen eerst het museum naast de kerk bekijken maar worden tegengehouden. Een dame legt ons in keurig Engels uit dat de aartsbisschop wordt verwacht voor de opening van een tijdelijke tentoonstelling. In de hal staat een koortje in te zingen om de ontvangst van de patriarch luister bij te zetten. Het klinkt prachtig en even later verschijnt de eerbiedwaardige oude baas met zijn gevolg bij de ingang. Er wordt wat gemompeld, omhelst en gekust en dan valt er een stilte. Iedereen schijnt diep onder de indruk te zijn van zijn aanwezigheid. Hij neemt een gouden schaar van het dieprode fluwelen kussen om een lint door te knippen. Daarna kunnen

we het niet meer volgen, omdat het zich in een andere ruimte afspeelt. De conciërge gebaart ons naar buiten te gaan en de deur gaat achter ons dicht.

Dan eerst maar de kerk in en Maria pakt een hoofddoek uit de bak in het voorportaal. Later vergeet ze die (echt waar!) weer terug te leggen. Wel gemakkelijk voor alle volgende kerken. In de crypte staan doorlopend gelovigen met diep respect voor de iconen van de familie te bidden. Overal tableaux vol kaarsen. Boven begint een dienst, geleid door enkele priesters met hun prachtige bariton- en basstemmen. Het charisma straalt van die jongens af: groot, stevig, lange zwarte baarden en felblauwe ogen die rust uitstralen. Zo iets wekt vertrouwen bij hun volgelingen. Kom daar nog maar eens om in Nederland.

Ze hebben de tijd mee. Poetin heeft de kerk omarmd en gedurende zijn bewind zijn al honderden Russisch-Orthodoxe kerken gerestaureerd. Ook worden er veel nieuwe gebouwd. In de nieuwbouwwijken die we passeren is de kerk al af, terwijl de huizen nog in de steigers staan. Oude tijden herleven. Kerk en staat spannen samen.

De mensen verlaten het gebouw zelfs achterwaarts lopend, terwijl ze buigen en kruistekens maken. We zijn verbaasd over zoveel devotie.

Buiten praten we nog wat na met Kent Lindell, een Zweedse reisschrijver over wat we hier gezien hebben. Hij is vooral geïnteresseerd in onze belevenissen. Hij is op weg naar Mongolië en China en reist met openbaar vervoer of steekt zijn duim omhoog. Een echte avonturier, die al jaren onderweg is en leeft van de opbrengst van zijn boeken. 's Avonds eten we met zijn tweeën exclusief in het restaurant van het hotel. Maria heeft een wel heel bijzondere paddenstoelensoep. Haute cuisine...

Zaterdag 22 september. Roy en Berthus vertrekken naar Ufa, waar Berthus enkele weken bij Russische vrienden verblijft en Roy de route later weer oppakt. Fons en Arend gaan ook hun eigen weg. De beide mannen zijn hun krappe slaapplek in de Landrover zat en na negen weken afzien toe aan wat meer comfort. De volgende paar dagen zien we ze nog af en toe bij een pomp of wegrestaurant. Soms is er ook nog contact via de radio. Henk en Hetty blijven achter in Yekaterinenburg.

Dus blijven Radboud en wij over en is de groep gereduceerd tot twee auto's. De weg leidt ons naar Perm. Het landschap verandert nauwelijks tijdens onze reis door Rusland: over een tweebaansweg, soms goed, dan weer uitgereden asfalt en gaten, door een heuvelachtig landschap, de bomen, berken, nu weer groen, af en toe dorpen en dorpjes, de ene keer deels verlaten en mistroostig, dan weer met kleurig geschilderde huisjes met grote moestuinen.

We zien steeds meer industrie. Vooral om Perm met veel luchtvervuiling door de zwarte en grijze rook uitbrakende hoge schoorstenen. Aan het begin van de Tweede Wereldoorlog verplaatsten de Sovjets hun oorlogsindustrie tot achter de Oeral om bombardementen van de Duitsers te voorkomen. Zo ontstonden hier veel geheime steden, zonder naam, slechts aangeduid met een nummer. Veel van die oude fabriekspanden lijken nu leeg te staan. Veel vervallen gebouwen, kale staketsels in een deprimerende omgeving. Een andere duistere zaak in deze contreien is de Goelag Archipel. Perm-36 was vanaf 1946 een berucht werkkamp, waar duizenden intellectuelen, kunstenaars en wetenschappers, allemaal zogenaamde dissidenten, onder erbarmelijke omstandigheden om het leven zijn gebracht. Onder Stalin verdwe-

nen bijna 30.000.000 mensen in de werkkampen, waarvan 18.000.000 omgekomen zijn. Niet te bevatten aantallen.

Bij een tankstop wil Maria paddenstoelen en appels kopen. Zowel het appel- als het paddenstoelenvrouwtje doen wat lacherig over de hoeveelheid die Maria wil meenemen. Daarvoor willen ze absoluut geen geld aannemen!

Na Debesy verlaten we de hoofdroute en rijden een B-weg die verrassend gevoel veel beter blijkt te zijn dan de doorgaande route. Ook veel rustiger, zodat we meer tijd hebben om rond te kijken. Afwisselend ongerepte natuur, bouwland en weilanden met koeien.

Vandaag passeren we twee tijdzones en ongemerkt schopt dat ons dagritme enigszins in de war. Het levert wel weer extra rijtijd op. In de namiddag stuurt de GPS ons door de buitenwijken van Izhevsk, de stad waar de Kalasnikovfabrieken staan. We rijden langs groezelige flats en straten met veel laveloze Russische mannen. Uiteindelijk vinden we iets ten noorden van de stad langs een pad een open plek in een bos met aan de andere kant een houtzagerij, waar ook op deze zaterdag nog hard wordt gewerkt. We proberen wat te kletsen met een jong Russisch stel, waarvan het zoontje zijn eerste stapjes zet.

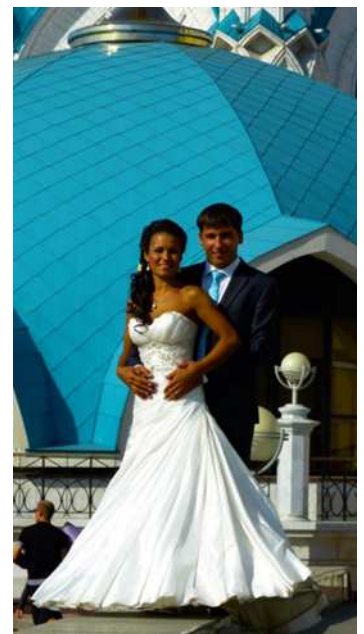
We eten met zijn drieën uitgebreid en na, 's lands wijs 's lands eer, een flinke slok wodka, gaan we op tijd slapen na een lange rijdag.

Zondag 23 september. Om acht uur zitten we al op de weg en niet veel later rijden we Tatarstan binnen. Het huidige Rusland kent oblasten (provincies), districten en republieken. Tatarstan is het laatste en beschouwt zichzelf ook nog eens als soeverein. Na een poging om onafhankelijk te worden is ze in de Russische Federatie gebleven, maar heeft een speciale status verworven door

haar rijkdom aan olie, gas, veel industrie en haar strategische ligging. Dat de republiek een sterke economie heeft, blijkt direct bij het binnenrijden; prachtig asfalt, veel grote moderne pompstations met enorme parkeerplaatsen vol vrachtwagens en overal wordt gewerkt aan het verder moderniseren van het wegennet met het verbreden van tweebaans naar vierbaanswegen en de bouw van nieuwe bruggen.

Het is een stralend blauwe dag. Bij aankomst in Kazan verbazen we ons over de smetteloze gebouwen en de mooi aangelegde straten naar het centrum. We parkeren onze auto's naast de muur van het Kremlin en wandelen onder de achtkantige toren door naar binnen. Dankzij het uitroepen tot Unesco werelderfgoed in 2000 wordt alles grondig gerestaureerd. De Qolşarifmoskee, de grootste van Rusland en de Maria-Boodschap-Kathedraal staan gezusterlijk naast elkaar. Net als alle andere gebouwen in het Kremlin verblindend wit op deze zonnige dag. Ook de alweer talloze aanwezige bruidsparen, staan uitgebreid te poseren op de mooiste plekjes. Verder veel Kazaners die hier hun zondagmiddagwandeling maken. We verlaten de stad over de Millenniumbrug die de beide oevers van de Wolga met elkaar verbindt. Met aan de linker- en rechterkant de grote binnenhavens.

Na een uurtje rijden nemen we een zandweg en komen door een dorpje waar de tijd lijkt stil te staan. Het contrast met Kazan is te groot. Argwanend kijken de mannen met een fles in de hand, een paar koeien en kippen die rondschar-

relen langs de huisjes en de “hoofdstraat” vol kuilen en gaten, een enkele sloopauto; het stemt niet vrolijk. We slalommen langs modderpoelen en vinden aan het eind van het dorp een smal pad waarover we uiteindelijk onze kampeerplek voor de nacht bereiken; een groot open veld waar bloemen nog volop bloeien. Radboud en ik snijden de rauwkost en Maria tovert weer een prima maaltijd uit haar minikeuken. We genieten van een mooie, maar korte avond. De nacht is doodstil, geen zuchtje wind en, waarschijnlijk voor het laatst op deze reis, genieten we van een indrukwekkende sterrenhemel.

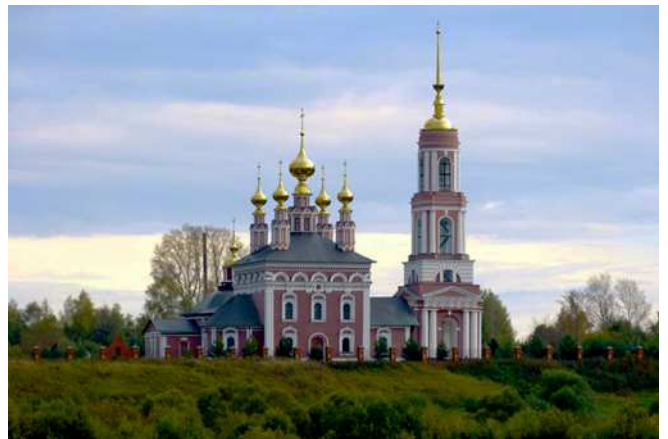

Maandag 24 september. Druilerige regen, terug door het armoedige dorpje naar de doorgaande weg. Richting Moskou wordt het steeds drukker. Uitkijken geblazen. Grote vrachtwagens inhalen gaat moeizaam. We zien

Fons, Arend en Roy nog even. In de loop van de dag klaart het wat op, maar de dreigende luchten blijven. Bij Vladimir, 200 kilometer voor Moskou, nemen we de afslag naar Suzdal, een van de stadjes die behoren tot de Gouden Ring. Een ring van plaatsen ten oosten van Moskou met een roemrucht verleden. De skyline wordt gevormd door de talloze uivormige kerktorens, maar liefst 86 volgens Lonely Planet. Daarom is Suzdal geliefd bij regisseurs voor hun films. We bellen aan bij een B&B -adres, waar een aardige dame ons verwelkomt. Mooie kamers, veel hout, bloemetjesgordijnen en een gemeenschappelijk ruimte, waar we zelf koffie en thee kunnen maken. Het is al vrij laat en daarom gaan we snel

het stadje in. De donkere luchten, waar af en toe de al laagstaande zon doorheen breekt, én de vele kerkjes, leveren mooie plaatjes op. Een fikse regenbui spant daar even later een dubbele regenboog overheen. Er staat nog een enkel marktkraampje en Maria valt voor een paar bontgekleurde zelfgebreide sokken. We eten in een gezellig restaurantje en besluiten de avond met koffie en wodka in de B&B.

Dinsdag 25 september. Na een uitgebreid pannenkoeken(!) ontbijt, geeft de eigenaar ons een grote zak appels mee en verlaten we Suzdal met het vaste voornemen terug te keren om de hele Gouden Ring te doen. Er is nog veel moois te ontdekken in Rusland.

Moskou slaan we over. We doen een hele dag over de buitenste ring om alle drukte te vermijden. De smalle tweebaansweg leidt ons door grote en kleine plaatsen. We rijden rustig mee in de stoet vrachtwagens en ronden de hoofdstad aan de noordkant over de M9 richting Letland. In de buurt van Rzhev stuiten we bij toeval op een bijna leeg vakantieoord, maar wanneer we het hoge gesloten hek naderen gaat het automatisch open.

Het is of we in Scandinavië zijn; alles in blokhuttenstijl aan een meer met BBQ-plekken. Strak aangelegde wandelpaden en gazons. Op de heuvel staat een groot restaurant dat tevens dienst doet als ontvangstruimte. Kamperen kan niet, dan huren we maar een van de blokhutten. We blijken de enige gasten te zijn. Gelukkig staat er nog een kok in de keuken die een heerlijke maaltijd klaarmaakt. Salades, een omelet met frites voor Maria en eendenborst voor Radboud en mij, grote glazen bier en koffie na. Terug in de blokhut is het, ondanks de kou buiten, lekker warm. De klussenjongens van het park hebben speciaal voor ons een paar elektrische radiatoren op wieltjes geïnstalleerd.

Woensdag 26 september. Vlak voor de Russisch-Letse grens hebben we via de radio contact met Roy. Met Fons en Arend is hij even voor ons gearriveerd. Ze hebben anderhalf uur vertraging, omdat hij teveel wodka bij zich heeft. Daar moet extra accijns over worden betaald, veel gedoe met formuliertjes, enz.

Wij rijden de kilometerslange rij vrachtwagens voorbij en zijn een uur later in Letland. De weg naar Riga is erg rustig. We verlaten de M9 en nemen de toeristische route langs de Daugava, die uitmondt in de Golf van Riga. In Lielvārde zitten we aan de oever en genieten van de zon en het mooie uitzicht over de rivier.

In Riga rijden we een rondje, ziet Radboud een hotel, waar we de auto's kunnen parkeren. We douchen, vinden nog wat redelijk schone kleren in de tas en gaan rond half acht op zoek naar een restaurantje. Alles ligt op loopafstand, de winkels zijn nog open, de terrassen zitten vol, kortom het is gezellig. Het geeft een bijna thuisgevoel. We eten in een piepklein Italiaans eethuisje en kletsen later nog wat na op een terras. Op de kamer lezen we de laatste mails door. Cees en Cara blijken al thuis te zijn. Dat is dus heel snel gegaan, ondanks veel oponthoud bij Moskou en Berlijn.

Donderdag 27 september. Bij het ontbijt besluiten we nog een nacht bij te boeken, zodat we alle tijd hebben om Riga uitgebreid te bekijken. Twee jaar geleden waren we hier ook, het is een hernieuwde kennismaking, maar er valt nog genoeg te ontdekken. Zoals de grote markt achter het station. Straatjes en pleinen vol kramen, met centraal de grote hallen voor met name zuivel, vlees en vis. We lopen rond in Het Nationale Museum en The Art Museum Riga Bourse, een prachtig gerestaureerd gebouw in het centrum.

's Avonds eten we in een authentiek Lets restaurant, waar ook een Nederlandse zakenman met een stel Chinezen zit. Hij verkoopt Baltische tuinaarde over de hele wereld! Wat een handel. Als ze hier niet oppassen graaft ie het hele land af...

Vrijdag 28 september. Naar de Koerische Haf in Litouwen. Voor ons bekend terrein. Bij Klaipėda nemen we de veerboot en over de smalle duinreep arriveren we tegen de avond in Nida. Bovenop het hoogste duin kijken we uit op de haf en de Baltische zee. De duinen hier hebben in oude Duitse films als "woestijn" gefungeerd. We belanden in een splinternieuwe B&B, wandelen langs de Haf en de haven, waar een Amerikaan Beatle-songs speelt. 's Zomers woont hij hier en bestiert zijn eigen B&B. Volgende week vertrekt hij naar zijn vaste woonplaats Boston. Je komt tijdens dit soort reizen altijd weer mensen tegen met een bijzonder verhaal, die hun leven anders hebben ingericht dan we gewend zijn.

Naast ons onderkomen staat een hotel waar we aanschuiven voor het diner. We zijn wel erg luxe bezig de laatste dagen. Het wordt tijd om naar huis te gaan.

Zaterdag 29 september. Omdat we een multi-entry visum voor Rusland hebben, gaan we even voorbij Nida nog eens de Russische grens over. De

enclave Kaliningrad ligt ingeklemd tussen Litouwen en Polen. Oorspronkelijk is het Duits gebied met de Hanzestad Königsberg. Veel, met name de jongere inwoners van Kaliningrad, hebben onlangs aangegeven de stad weer de oude Duitse naam terug te willen geven. De oude communisten moeten daar niets van weten. Eigenlijk vreemd, want geen enkele inwoner heeft hier zijn roots. Stalin zette alle Duitse inwoners in als dwangarbeiders en in 1947 werden de laatste overlevenden gedeporteerd naar Duitsland. De meesten waren inmiddels vermoord of door ziektes en hongersnood omgekomen. Hij liet Kaliningrad herbevolken met Russen en hiermee was de Russificatie compleet. We parkeren de auto in het centrum. We wandelen wat rond, luisteren naar een folkloristisch koor in klederdracht, drinken koffie, zien tot onze verbazing twee Russen in Indianen-outfit optreden en verlaten na enkele uren de stad richting Polen. De stad kan ons niet echt bekoren.

De grens kost ons bijna vier uur. De Russen zijn vlot, maar dan begint het lange wachten in niemandsland. Ook al zijn we EU-burgers, de Polen moeten alles uitgebreid bekijken. Diverse uniformen duiken in onze auto: politie, douaniers, belastingambtenaren? Het blijft onduidelijk en onvriendelijk. Daar moeten ze in Brussel toch echt iets aan doen. Het is al bijna donker als we 15 kilometer na de grens het dorpje Frombork binnenrijden. Bij de ingang nemen we kamers in een klein motelletje met restaurant. De eigenaar is een fan van Don Corleone, blijkt uit het naastgelegen restaurant dat volhangt met afbeeldingen uit The

Godfather. Zijn pizza's zijn groot en smaken uitstekend. Het is de laatste avond met zijn drieën en daarom besluiten we de avond op een terras met koffie en, natuurlijk, wodka. Radboud gaat naar Gdansk en Peenemünde, waarna hij samen met zijn vrouw Vera vanaf Lübeck de laatste kilometers naar Friesland reist. Hij verheugt zich al dagen op haar roemruchte appeltaart! We vermoeden dat hij ze zelfs 's nachts voorbij ziet vliegen... en spreken daarom af dat we eens langskomen om te proeven. We zullen de komende dagen onze laatste reisgenoot missen en voelen nu des te meer dat de Mongolië-reis definitief achter ons ligt.

Zondag 30 september. Na het ontbijt zwaaien we Radboud uit en voor we zelf vertrekken bezoeken we de reusachtige gotische kathedraal op de heuvel. De beroemde astronoom Copernicus ligt hier begraven. Zijn theorie over het zonnestelsel lag later ten grondslag aan het conflict tussen de katholieke kerk en Galileo Galilei ("En toch beweegt zij!").

We rijden over binnenwegen, van dorp naar dorp naar het westen van Polen. Smalle wegen onder koepels van bomen. Herfstkleuren die oplichten door de zon, gemaaid en al weer geploegde akkers. Koffie bij de grootste burcht van Europa in Marbork, waar we eerder zijn geweest en tenslotte Stettin. Hotel aan de Oderpromenade en na een wandeling belanden we in een drukke eettent. De ober zet ons aan een tafeltje met uitzicht over de Oder en de haven, waar net de volle maan opkomt. Beter kan niet.

Maandag 1 oktober. Na een gemarkeerde wandeling langs de hoogten in het centrum en een grote mok Starbucks (valt tegen!), beginnen we aan onze laatste etappe door Duitsland. Door het merengebied van het Müritz Nationalpark rijden

we door tot Lauenburg aan de Elbe waar we onze laatste nacht in een hotelletje slapen. In 'Zum Alten Schifferhaus' zijn we vaker geweest. Een traditionele gelagkamer met een degelijke Duitse keuken voor weinig geld. Ook op deze doordeweekse dag buiten het seizoen is de tent volgeboekt.

Dinsdag 2 oktober. Mooi herfstweer, over de Lünenburger Heide en daarna de N-214 naar de grens. Aanbevolen snelheid 70 kilometer vanwege het vele wild. Overal roze en gele driepoten langs de weg die aanrijdingen met wilde zwijnen of reeën markeren. En ja hoor, ook vandaag is het raak. Voor ons zien we knipperende autolichten. Midden op de weg tilt een zwaargewonde reebok nog even zijn kop omhoog. Bestuurders van geparkeerde auto's kijken verslagen toe. Een triest beeld aan het einde van onze reis.

We rijden door, doen boodschappen in Ankum en na 21356 km op de GPS, parkeren we rond vier uur de auto op onze oprit. Thuis!

's Avonds vieren we met enkele burens tot in de late uurtjes onze behouden thuiskomst.

In de weken die volgen, proberen we de draad weer op te pakken en te wennen aan de alledaagse dingen van het leven. Niet dat dat zoveel moeite kost, maar 'het grote avontuur' ligt nu echt even achter ons en dat missen we toch wel. Onze Mongolië-reis is een geweldige belevenis gebleken. We hadden nog niet eerder in een groep gereisd en vooraf hadden we daarover ook onze twijfels. Zeker voor zo'n lange periode. Maar de samenstelling van deze club was goed. Flexibel, loyaal, men gaf de ander de ruimte en ook op moeilijke momenten bleef iedereen positief.

Het oorspronkelijke plan om met tien auto's samen te reizen moesten we tijdens de reis laten vallen. Door technische mankementen wijzigde regelmatig de samenstelling van de groep. De ene keer reden we met zes auto's, dan weer met twee, drie of vier. Wij vonden dat niet vervelend, integendeel; door al die "wisselende contacten" bleef de sfeer goed en kunnen we nu terugkijken op een onvergetelijke trip!

De club zal binnenkort wel een keer bij elkaar komen om bij te praten en ervaringen uit te wisselen.

De auto is weer schoon, heeft een grote beurt gehad en kan binnenkort in de winterstalling. Klaar voor de volgende reis. De plannen hiervoor zijn gemaakt, maar die houden we nog even onder de pet!

"Life never ends" volgens de nomaden in Kazachstan en Mongolië. Ze brengen deze gedachte tot uitdrukking met de niet afgemaakte wandkleden in hun gers en voelen zich daarmee beschermd tegen de boze buitenwereld. Die van ons hangt nu boven ons bed. Of het helpt? Bij ons roept het mooie herinneringen op aan de gers die als witte stippen, verspreid over de oneindige vlaktes, symbool staan voor dat prachtige land Mongolië!

